

Gillbergcenterum
Sahlgrenska Akademin

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ESSENCE

Pedagogens arbete vid utredning

26/8 2014

Gunilla Westman Andersson

Specialpedagog, PhD
Gillbergcenterum, BNK
Göteborg

Innehåll

- Bakgrund
- Pedagogens olika uppgifter vid en utredning
- Observationer i förskola/skola
- Övriga tester och observationer
- Återgivning
- Samarbete
- Kliniska erfarenheter

Vad säger forskningen?

- Erfarenhet är viktigt
- Multidisciplinära utredningar är viktiga
- Observationer och information från barnets vardag har mycket stor betydelse i utredningsprocessen
- Den **sammanlagda kliniska bilden** avgör diagnosen

(Charman & Baird, 2002; Gillberg, 2010; Coleman & Gillberg, 2012; Huerta & Lord, 2012; Steiner et al., 2012)

Vad säger forskningen?

- Jämförelse mellan observation i samband med ADOS och (enbart) observation i förskola visade i stort sett samma resultat
(Westman Andersson et al., 2013)
- Observation *och* intervju med personal i förskolan gav den bästa överensstämmelsen med den slutliga diagnosen
(Westman Andersson et al., 2013)

Specialpedagogens uppgifter kan vara...

- Inhämta information från barnets vardagsmiljö i förskola/skola:
 - observation
 - intervju med personal
 - formulär (i samarbete med övriga teammedlemmar)
- Pedagogiska test på mottagningen:
 - enskilt eller tillsammans med övriga teammedlemmar
- Samtal med barnet

Förskolebarn

- Observation i förskolan
- Frågeformulär till personal
- Intervju med personalen ca 1 timme
- ADOS (samspeleobservation) tillsammans med annan medarbetare
- Samtal med barnet när det är möjligt
- PEP - PsychoEducational Profile, (Schopler et al.)

Skolbarn

- Observation i skolan
- Intervju med personal i skolan
- Läs- och skrivutredning
- Intervju med barnet
- ADOS tills med annan teammedlem

Observationer/information om barnet i förskola/skola

*Jämför med barn i samma ålder
och
tänk på genusperspektivet*

SOCIAL INTERAKTION

- Tar kontakt? - Hur?
- Leker med? - Hur?
- Gruppaktiviteter/inordnar sig?
- Delad uppmärksamhet?
- Ögonkontakt?
- Gensvar på sitt namn?
- Distanslöshet?
- Söker tröst?
- Ömsesidighet?

KOMMUNIKATION

- Inleder en kommunikation?
- Verbal förmåga?
- Icke - verbal förmåga (gester, mimik)?
- Instruktioner?
- Förmåga att berätta/återberätta?
- Ekotal/fraser/andra egenheter i språket?
- Ber om hjälp/hur?

LEK

- Hur hanteras leksaker?
- Funktionell lek?
- Spontan, varierad låtsaslek?
- Vad och hur leker barnet (i interaktion med andra)?

ADL

- Äter varierad kost?
- Självständighet vid mat och påklädning och toalettbesök?
- Använder blöja?

UPPMÄRKSAMHET/KONCENTRATION

- Komma igång/slutföra aktiviteter?
- Distraherbarhet?
- Uthållighet?
- Vakenhetsgrad? (Ofta trött?)
- Reaktion vid kravsituationer?
- Motivationsberoende?

AKTIVITETSNIVÅ / IMPULSIVITET

- Rastlöshet?
- Motorisk oro?
- Lätt uppvarvad?
- Impulsivitet?
- Humörsvängningar?

MOTORIK

- Grovmotorik?
- Finmotorik?
- Annorlunda rörelsemönster?

INLÄRNING

- *Generellt intryck av utvecklingsnivå i jämförelse med jämnåriga?*

- Teoretiska ämnen?
- Praktiska ämnen?
- Nationella prov?
- Raster?
- Läxor ?

SPECIALPEDAGOGISKA ANPASSNINGAR

- Gruppstorlek?
- Schema/förutsägbarhet?
- Anpassningar i den omgivande miljön?
- Tydliggörande?
- Enskilt arbete/träning?
- Extra vuxenstöd?
...OSV...

Detta ger i sin tur också vägledning till fortsatt pedagogisk planering

Varför en pedagog?

- Kollegialt samarbete med pedagogerna i förskola/skola med erfarenhet av eget arbete i verksamheten
- I samband med utredning (inte minst i förskola/skola) läggs också grunden för pedagogiska strategier

ADOS (Autism Diagnostic Observation Schedule)

(Lord et al, 2000)

- Observation av ömsesidigt samspel/kommunikation och beteende
- Utförare av ADOS genomgår utbildning
- 4 olika moduler utifrån expressiv nivå
- Genomförs vid utredningsenheten och tar ca 30-50 min
- Ger cut-off för diagnos enligt den aktuella observationen
- Tolkning av resultatet från ADOS är EN del i utredningen och kan ibland ge annan diagnos enligt ADOS än den slutliga konsensus-diagnosen

Dokumentation och förmedling av resultatet

- Skriv konkreta exempel...
Ju fler exempel från vardagsmiljö och från övriga bedömningar, desto bättre underlag inför den slutliga diagnosen
- Förmedla resultat av utredningen till föräldrar och personal och omsätta till exempel i vardagen
- Tänk på att använda "vardagsspråk"!

“Teamarbete” utanför utredningsenheten

- Samarbete med t ex kommunen och habilitering i samband med planering av insatser och omhändertagande. Vi ska arbeta gemensamt för dessa barn/familjer!
- Samarbete med förskola/skola
- Lärare/pedagoger har mycket kunskap om barnets förmågor/svårigheter i vardagsmiljön utanför hemmet

Lite att tänka på för oss pedagoger...

- Vi pedagoger är "skolade" att se barnets styrkor och bygga vidare på dessa... men vi måste även våga prata om barnets svårigheter för att kunna hjälpa
- Olika syn och uppfattning om att ställa diagnoser...
"Pedagogiskt problem" visst... men svårigheterna finns även utanför förskolan/skolan och måste ses i ett livsperspektiv. Därför viktigt att ringa in problemområdet för att kunna få hjälp i vardagen som helhet

Några kliniska erfarenheter

- Under observationen i vardagsmiljön kan man få en direkt jämförelse med jämnåriga ("facit" finns precis bredvid)
- Vardagsmiljön i förskola/skola behöver oftast anpassas betydligt mer efter barnets behov
- Generellt brister resurserna för omhändertagande
- Variationer finns både i form av resurser men även gällande kunskap
- MER utbildning om dessa barn och förhållningssätt behövs under lärarutbildningarna

...men...

- Utredningen i sig blir en början till "utbildning" till personal (och även till föräldrar)...
- Pedagogerna i förskolan/skolan är medvetna om att barnet har svårigheter, och är angelägna om hjälp att hjälpa
- Tankar om insatser påbörjas ofta hos personal redan under den utredningsprocess de är delaktiga i - början till intervention
- Även om resurserna brister, så medför en medvetenhet om barnets svårigheter och behov en (om än ej tillräcklig) anpassning i det pedagogiska förhållningssättet

Så trots bristande resurser - vad blir alternativet ur barnets perspektiv om vi låter bli att utreda?

Sammanfattning

- Observationer i vardagsmiljö är viktigt
- Information från pedagoger i förskola/skola
- Information från barnet
- Samarbete med förskola/skola
- Samarbete mellan andra verksamheter
- TEAMARBETE!!!!